

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ A MUZEULUI DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE CONSTANȚA (6—8 noiembrie 1979)

Sesiunea științifică „Pontica” a fost închinată în 1979 celui de-al XII-lea Congres al P.C.R. și Centenarului muzeului din Constanța.

Ședința plenară de deschidere a lucrărilor a avut loc la 6 noiembrie 1979, ora 10, în sala de recepție a muzeului.

Tovarășul A. Rădulescu, directorul Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța a salutat prezența la această manifestare a unor cadre de seamă din conducerea de partid și de stat a județului precum și pe numeroșii oaspeți din municipiu și din țară, care au răspuns invitației de a participa la prestigioasa reuniune.

În numele tovarășului I. Stoian, prim secretar al Comitetului Județean P.C.R. Constanța s-a rostit, în continuare, *Cuvîntul de salut*.

Directorul instituției a dezvoltat apoi tema: *Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța la 100 de ani de existență atestată documentar*.

Din partea Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Academiei de științe sociale și politice, Muzeului de istorie a R.S.R., Institutului de arheologie București, Muzeului de istorie a municipiului București, Muzeului Militar Central, Muzeului de istoria al Transilvaniei din Cluj-Napoca, Muzeului Banatului, Revistei muzeelor și monumentelor, au fost de asemeni rostite alocuțiuni de salut.

De la ora 11,45 lucrările sesiunii au continuat pe secții.

La secția I: *Arheologie și istorie clasică*, lucrările au fost conduse de prof. D. Tudor și de prof. B. Mitrea.

Au fost prezentate următoarele comunicări :

— D. Tudor : *Fermier din Roma, cultivator în Dacia*.

— P. Frangopol, V. Zoran : *Analiza prin fluorescență de raze X a unui tezaur de monede bizantine din secolele XIII—XIV*. Semnificația istorică a acestui tezaur a fost precizată de tov. Ernest Oberländer-Tirnovanu.

— V. Lica : *Reforma sacerdotal-religioasă a lui Deceneu*.

În cadrul discuțiilor tov. C. Preda subliniază importanța lucrării prof. D. Tudor, felul în care a fost pus în valoare un nou document epigrafic. În privința colonizării Daciei vorbim de prezența masivă a elementelor provinciale ; în cazul de față ne stă la îndemână un document în privința stabilirii elementelor italice în noua provincie : un

proprietar sau arendaș din Roma care a intrat în contact cu populația autohtonă din Dacia.

În legătură cu lucrarea prezentată de P. Frangopol și V. Zoran, afirmă că aceasta prezintă un moment important în ceea ce privește cercetările numismatice, metoda trebuind să fie aplicată și în cazul monedelor dacice și a celor de tip republican.

Se fac referiri apoi la comunicarea lui V. Lica ce aduce în discuție o problemă de istoria religiilor, cu interpretări valoroase. S-a încercat pînă acum să se arate că Burebista a împlinit unirea geto-dacilor prin forță. În ultima vreme este nuanțată această explicație, punîndu-se accent pe ceea ce a reprezentat Deceneu la curtea lui Burebista. Se acreditează ideea că nucleul statului lui Burebista a fost realizat pe cale pașnică, prin reforme religioase. Abia în faza a doua poate fi vorba de forța armelor.

B. Mitrea afirmă în legătură cu comunicarea tov. P. Frangopol și V. Zoran că este un început foarte bun, iar rezultatele vor interesa atît pe specialiștii din țară cît și pe cei de peste hotare. Trebuie precizat că au existat foarte puține contribuții românești în această problemă. Domeniul interesează direct pe cercetătorii care se ocupă de economia bizantină. Metoda trebuie aplicată și în privința emisiunilor monetare locale : monede histriene de bronz (dacă nu este vorba de aramă locală), problema argintului monedelor histriene și a celor dacice. Astfel se nuanțează concluziile cercetărilor anterioare, putîndu-se preciza fluctuațiile vieții economice. Prof. B. Mitrea felicită în mod călduros pe ambii conferențieri.

În privința comunicării tov. V. Lica, afirmă că este o repunere în drepturi, o reconsiderare obiectivă a vieții spirituale a geto-dacilor.

La secția II : *Istorie medievală, modernă și contemporană* lucrările au fost conduse de g-ral maior E. Bantea și de P. Diaconu.

Au fost prezentate următoarele comunicări :

— P. Diaconu : *Păciul lui Soare — Vicina*.

— E. Bantea : *Date noi asupra desfășurării insurecției pe litoral*.

Nu au avut loc discuții.

După amiază :

La secția I : *Arheologie și istorie clasică* lucrările au fost conduse de prof. B. Mitrea.

Au fost prezentate următoarele comunicări :

— T. Papasima : *Note în legătură cu unele noi drahme histriene descoperite în Dobrogea*.

— B. Mitrea : *Spre o cronologie absolută a drahmelor histriene*.

— M. Coja : *Probleme de topografie urbană la Histria în perioada autonomă*.

— H. Daicoviciu : *Provincia Dacia în Imperiul roman*.

— C. Preda : *Contribuția noilor cercetări arheologice la cunoașterea istoriei callatiene*.

— A. Rădulescu, N. Cheluță-Georgescu, M. Bărbulescu-Muntean : *Șantierul arheologic Albești, 1979*.

— L. Buzoianu : *Ștampilele rhodiene de la Edificiul roman cu mozaic*.

— M. Mănușu-Adameșteanu : *Descoperiri noi la Argamum*.

— V. Căpitanu : *Prezența produselor greco-romane din așezările nord-pontice în cetățuia dacică de la Răcătău.*

— Al. Suceveanu : *În legătură cu anexarea Ciliciei de către Vespasian.*

— V. Ursachi : *Influențe romane la est de Carpați în secolele II — III e.n.*

În cadrul discuțiilor tov. D. Tudor face observații generale privind sclavajul, subliniind faptul că în nici o provincie din Imperiu nu sînt menționați atît de mulți sclavi (cca 200) ca în Dacia, de unde provine cel mai bogat material epigrafic referitor la această clasă socială.

V. Lica mulțumește vorbitorilor care au discutat pe marginea comunicării sale. Apreciază comunicările prof. D. Tudor, Al. Suceveanu și H. Daicoviciu, care au abordat o metodă valoroasă privind sistemul sclavajului în provincia Dacia:

C. Preda face referiri la comunicările L. Buzoianu și M. Mănucu-Adameșteanu, subliniind nivelul lor științific, noutățile și concluziile prezentate. În lumina descoperirilor de la Vișina, tov. M. Mănucu-Adameșteanu repune în discuție raporturile dintre autohtoni și greci.

A. Aricescu consideră lucrarea lui Al. Suceveanu ca foarte utilă și importantă pentru punerea la punct a unui amănunt privind anexarea Ciliciei. Apoi adresează lui C. Preda o întrebare în legătură cu refacerea din sec. III a incintei de la Callatis și cu posibilitățile în teren pentru continuarea investigațiilor stratigrafice.

În răspunsul său C. Preda arată că latura de nord și parțial cea de sud a Callatisului oferă posibilități de urmărire a stratigrafiei, dar că aceste investigații trebuiesc făcute cît mai urgent, de aici și necesitatea unor ajutoare financiare.

Al. Suceveanu remarcă importanța comunicării tov. M. Coja, care a reușit să dea o nouă viziune urbanistică a Histriei arhaice, în contrast cu imaginea Histriei în perioada elenistică. Apoi consideră așezarea de la Albești ca fiind extrem de importantă, în stadiul actual al cercetărilor însă cel mai potrivit este termenul de fort.

C. Preda evidențiază importanța așezării de la Răcătău. L-a impresionat seria de vase de sticlă și ceramica grecească, precum și imitațiile.

S. Gavrilă apreciază importanța și noutatea comunicărilor prezentate de V. Căpitanu și V. Ursachi, subliniind ideea că recente descoperiri demonstrează evoluția neîntreruptă a civilizației getice din perioada elenistică pînă la romanitate.

În final, prof. B. Mitrea consideră că referenții au prezentat comunicări de un înalt nivel științific ; s-a pus în valoare elementul autohton, cu o variată reprezentare. Elementul grec a fost activ, dar rămîne la o anumită proporție. În legătură cu importurile de amfore, există posibilitatea de nuanțare și aprofundare în sensul desemnării categoriilor sociale cărora li se adresa marele număr de amfore.

La secția II : *Istorie medie și modernă*, lucrările au fost conduse de P. I. Panait și Gh. Anghel.

Au fost prezentate comunicările :

— S. Iosipescu : *Repere militare ale istoriei romanității pontice, de la invazia mongolă din 1241—1242 pînă la sfîrșitul sec. XIV.*

— V. Eskenasy ; *Informații despre litoralul românesc în hărți medievale.*

— Gh. Anghel : *Considerații referitoare la originea cetăților medievale din Dobrogea.*

— Al. Andronic : *Date arheologice privind orașele dobrogene de la sfârșitul sec. XIV.*

— T. Gemil : *Date noi privind perenitatea românească în nordul Dobrogei pe marginea unui vacif din 1621.*

— V. Ciobanu : *Relațiile polono-otomane și fortificarea cetății moldovenesti Hotinul (1713—1714).*

— C. Păunescu : *Un proiect de construcție a canalului Dunărea-Marea Neagră în concepția lui Ion Ionescu de la Brad.*

— P. Grigoriu : *Dacii și romanii în viziunea lui Grigore Tocilescu.*

— A. Gheață : *Coordonate dobrogene în istoria patriei : permanențe istorice și etnice.*

Prin bogăția informațiilor cuprinse, comunicările prezentate au stîrnit numeroase discuții.

S. Iosipescu solicită lui Al. Andronic lămuriri suplimentare cu privire la pretențiile mitropolitului Chiprianu, deoarece pînă la ora actuală nu există un document care să exprime clar această stare a lucrurilor. Modul de organizare a bisericii ortodoxe face posibile unele interpretări, dar aceasta nu este suficient.

Apoi s-a dezbătut oportunitatea folosirii termenilor *stat tributar* și *stat vasal* (A. Gheață) și a celui de *istoriografia romanității pontice* în sec. XIII (S. Iosipescu).

În aceeași măsură a stîrnit interes problematica legată de cetatea Enisala, discuțiile purtîndu-se în jurul originii meșteșugarilor care au activat acolo : proveneau din Pera sau din Italia ? Prezența lor ar indica o stăpînire genoveză în zonă. Construcția este foarte importantă dar din 1939 pînă în prezent nu au avut loc decît trei campanii de cercetare. Bogatul material arheologic se eșalonează pe parcursul secolelor XIII—XVI. Cercetările viitoare vor urmări amplasarea portului, cimitirului, intensitatea locuirii precum și ce autoritate politică a hotărît construirea ei.

P. I. Panait subliniază apoi trăsăturile personalității lui Grigore Tocilescu, care rămîne un mare căutător de antichități, referatele întocmite de el reprezentînd adevărate lucrări științifice.

La secția IV : *Arheologie prefeudală și feudală*, lucrările au fost conduse de prof. I. Barnea și Gh. Poenaru-Bordea.

S-au prezentat comunicările :

— M. Marcu : *Dacia romană după retragerea administrației romane.*

— I. Stîngă : *Descoperiri arheologice la Ostrovul Mare — Mehedinți privind continuitatea populației autohtone după 274 e.n.*

— R. Ocheșeanu : *Ponduri romano-bizantine în colecțiile din România.*

— R. Ocheșeanu, Gh. Poenaru Bordea : *Metode statistice aplicate la colecția de monede bizantine secolele VII—XII, a Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța.*

— C. Iconomu : *Rezultatele cercetărilor arheologice din așezarea feudală timpurie de la Brădicești (jud. Iași).*

— A. Panaitescu : *Date noi privind feudalismul timpuriu din zona comunei Castelu.*

— C. Chera-Mărgineanu : *Raport preliminar asupra săpăturilor de la Șiriu, jud. Constanța.*

— G. Gusturea : *Precizări asupra cronologiei unor monede medievale descoperite la Valul lui Traian.*

— N. Conovici, R. Lungu : *Un nou tezaur de monede bizantine descoperite la Păcuiul lui Soare.*

— E. Oberländer-Tirnoveanu : *Problema atribuirii emisiunilor monetare de tip „imitativ“ din perioada 1204—1261 în lumina descoperirilor din zona gurilor Dunării.*

— Gh. Mănușu-Adameșteanu : *Descoperiri medievale din sec. XIV—XV la Enisala.*

— I. Vasiliu : *Cimitirul feudal-timpuriu de la Isaccea.*

În cadrul discuțiilor, E. Oberländer-Tirnoveanu apreciază pozitiv metodele de cercetare statistică folosite de R. Ocheșeanu și Gh. Poenaru-Bordea și subliniază importanța raportării monedelor de bronz la cele de aur. Privind comunicarea lui G. Custurea remarcă faptul că descoperirile de la Păcui completează imaginea despre circulația monedelor cu vulturi bicefale. Cit despre comunicarea lui N. Conovici și R. Lungu observă că nu se pot trage concluzii asupra politicii monetare a lui Mihail al VII-lea. Greutatea monedei suferă din cauza circulației dar și în urma tăierii. Proporția mare de monede de la Roman al IV-lea este datorată inflației.

P. Diaconu afirmă că la Păcui a fost descoperit un nou deneral, publicat de G. Custurea. Din cele peste 100 de monede cu efigia lui Ivanco nici una nu este surfrapată, în timp ce cele de la Ioan Terter sînt aproape toate surfrapate. Se raliază concluziilor din comunicarea lui N. Conovici și R. Lungu și observă că săpăturile de la Castelu și de la Șiriu ne obligă să redeschidem dosarul ceramicii cu pastă galbenă și angobă roșie.

N. Conovici face specificarea că nu raportează dificultățile monetare la tulburările din Dobrogea ci la cele din întreg Imperiul Bizantin.

P. Diaconu intervine cu observația că în cetățile pontice, la Messembria, de exemplu, lipsesc monedele amintite de E. Oberländer. Atrage atenția asupra circulației monetare din Dobrogea sec. XI, care nu trebuie separată de obligativitatea statului bizantin de a plăti soldații staționați aici.

Prof. I. Barnea remarcă faptul că din cele 12 comunicări cinci au fost de numismatică și încă de sinteză. Atrage atenția că la Isaccea există multe monede inedite. Își exprimă surprinderea privind mormintele de la Ostrovul Mare, deoarece se aștepta ca acestea să fie creștine. Miercuri, 7 noiembrie.

La secția I : *Arheologie și istorie clasică*, ședința a fost condusă de prof. D. Tudor și de C. Preda.

S-au prezentat comunicările :

— A. Opaș : *Considerații preliminare asupra ceramicii romane timpurii de la Troesmis.*

— S. Gavrilă : *Date noi din necropola tumulară de la Noviodunum (sec. II e.n.).*

— M. Brudiu : *Un castellum de pământ descoperit recent în vatra Galațiilor (sec. II—III e.n.).*

— M. Davidescu : *Castrul roman târziu de la Hinova — Mehedinți.*

— V. Baumann : *Două ferme romane pe valea Teliței.*

— V. Moga : *Elemente militare din legiunea XIII-ea Gemina pe teritoriul Dobrogei antice.*

— Gh. Popilian : *Cîteva observații asupra ritualului și ritului din necropola Sucivadei.*

— A. Vertan : *Un tezaur monetar din vremea împăratului Gordian, descoperit la Mangalia.*

— Z. Covacef : *Observații asupra cîtorva caracteristici ale artei sculpturale în Scythia Minor, în lumina unor noi descoperiri.*

— N. Cheluță-Georgescu : *Descoperiri noi în necropola romană a Capidavei.*

— M. Bucovală, Gh. Papuc : *Raport preliminar asupra cercetărilor arheologice din anul 1979 de la Ovidiu, municipiul Constanța.*

— A. Aricescu : *Încercare de localizare a fortificației Turris.*

La discuții, P. Diaconu se referă la comunicarea lui A. Aricescu, subliniind faptul că identificarea fortificației Turris cu Pietroasele este riscantă. Sînt cercetări care au plasat Turris-ul la Balta Albă, identificînd *Tyros* cu *Turris*. Roagă pe A. Aricescu să țină cont și de această a treia ipoteză cînd își va dezvolta comunicarea.

În continuare sînt adresate cîteva întrebări unora dintre autori.

M. Zahariade, întrebă pe tov. N. Cheluță-Georgescu dacă se poate face o atribuire etnică mai exactă a mormintelor de la Capidava.

C. Preda întrebă pe A. Aricescu cum se poate explica absența nivelurilor sec. V—VI e.n. Acesta răspunde că Procopius nu ne spune dacă antii au acceptat propunerea lui Justinian.

R. Ocheșeanu întrebă pe M. Bucovală și Gh. Papuc, pe ce criterii pun autorii distrugerea *castellum*-ului de la Ovidiu la 587 e.n. Gh. Papuc răspunde că pe baza cunoștințelor în ansamblu asupra istoriei Dobrogei și pe baza materialului arheologic la 587 au avut loc cele mai mari distrugerii.

A. Opaîț întrebă pe M. Bucovală și Gh. Papuc dacă turnurile circulare ce se află sub cele pătrate nu sînt cunva contemporane cu turnurile circulare existente. M. Bucovală răspunde că este greu de dat un răspuns imediat, după numai două campanii de săpături.

Prof. D. Tudor întrebă pe A. Opaîț dacă pe vasele prezentate au fost inscripții : dacă da, de ce nu le-a amintit ? Răspunsul este că există un singur grafiti : *Flavii*. D. Tudor întrebă apoi pe A. Aricescu : Credeți că în vremea lui Justinian acesta dispunea de teritoriul pe care-l oferea ? Răspunsul este că oferta făcută de Justinian nu avea acoperire.

După epuizarea întrebărilor, se trece la discuții.

A. Aricescu se referă la comunicarea lui Gh. Brudiu spunînd că este o descoperire deosebit de importantă. Gh. Brudiu a întreprins o săpătură de salvare și de urgență efectuînd lucrarea în diagonală, spre a scoate în evidență mai devreme obiectivul și spre a putea sista lucrările de distrugere. Săpăturile din anii viitori vor releva elemente importante pentru a proba pătrunderea romanității la nord de Dunăre.

Referitor la comunicarea lui N. Cheluță-Georgescu, spune că s-au prezentat concluzii tentante, dar că sînt prea multe monede de la Hadrianus și Aurelius pentru ca ele să concorde. Este de văzut dacă celelalte materiale se aseamănă cu materiale din necropole similare din Germania. Comunicarea prezentată de M. Bucovală și Gh. Papuc confirmă prezența unui *limes maritim* și apoi sînt atestate unități fortificate pe care nici *Notitia Dignitatum* nu le-a consemnat. Desigur că săpăturile viitoare vor releva date deosebit de importante.

M. Zahariade remarcă însemnătatea deosebită a cercetării de la Ovidiu. Se confirmă o linie de apărare clar conturată în sec. IV—VI e.n. pe malul mării. Fortificația de la Ovidiu nu este un caz singular; studiile lui Al. S. Ștefan au relevat la Enisala două așezări tirzii; adăugăm fortificațiile de la Argamum, Histria, Tomis, Callatis etc. În timpul lui Valens este atestată o singură invazie a goților pe mare.

R. Ocheșeanu afirmă că un argument în favoarea celor comunicate de A. Aricescu este acela că Justinian a procedat diplomatic, oferind ceva ce nu poseda. Despre comunicarea lui A. Vertan, afirmă că dacă tezaurul este găsit pe *terra ferma*, se poate stabili limita de nord a atacurilor gotice. Săpătura lui M. Bucovală și Gh. Papuc se dovedește a fi deosebit de importantă, însă este prematur să se avanseze ca dată certă a distrugerii anul 587. Lui Z. Covacef îi sugerează ca în cercetările de portretistică să ia în seamă și iconografia numismatică.

Prof. D. Tudor conchide că ședința a fost bogată în comunicări, cu foarte multe materiale noi. Castelul cercetat de către Gh. Brudiu este o surpriză. Nu ne așteptam ca la Dinogetia să existe astfel de obiective. Trebuie să facem noi săpături. Amforele aruncate prezintă interes pentru că pot confirma existența unui depozit de uleiuri și vinuri. M. Davidescu ne prezintă o nouă cetate — *Hinova*, care confirmă permanența prezenței romane și care este în legătură și cu Brazda lui Novac. V. Baumann a prezentat *vilae*, dar ceea ce surprinde este prezența lor la graniță. Fiind nefortificate, existența lor presupune o perioadă de liniște. Gh. Popilian a prezentat *situlae* din Oltenia și trebuie să ne gândim și la cea găsită în mormîntul dacic de la Cugir. În orice caz aceste *situlae* sînt importuri. A. Vertan ne-a prezentat un tezaur după toate normele numismatice. Z. Covacef a făcut considerații asupra unor sculpturi foarte interesante, pe care ar trebui să le publice imediat. N. Cheluță-Georgescu a prezentat morminte de incinerare. S-a spus că incinerarea încetează la Hadrian, însă se constată că aceasta continuă. Desigur și comunicarea lui M. Bucovală și Gh. Papuc ne-a oferit o surpriză. *Castellum-ul* de la Ovidiu pune o serie de probleme ce nu pot fi rezolvate acum. S-ar părea că sînt acolo două etape de construcție. Referindu-se la comunicarea lui A. Aricescu, care a vorbit despre Turris, arată că este de acord că nu poate fi plasat la Turnu Măgurele, cum credea Odobescu, deoarece cercetările mai noi de acolo nu au scos nici un ciob și nici o monedă romană sau bizantină.

După încheierea discuțiilor, Cristian Vlădescu a prezentat — pe diapozitive și film — sisteme constructive în castrele de la Copăceni și de la Racovița.

La secția II: *Istorie modernă*, lucrările au fost conduse de către col. Nicolae Constantin și M. Badea.

Au fost prezentate comunicările :

— O. Cicanci : *Știri despre Dobrogea în istoria lui Atanasie Comnen Ipsilante.*

— E. Ioan : *Un călător sîrb din prima jumătate a sec. al XIX-lea ; despre realități dunăreano-pontice.*

— A. Pop : *Știri noi despre Dobrogea la mijlocul sec. al XIX-lea.*

— M. Nistor : *Sisteme și soluții tehnice în construcțiile din sec. XVII—XIX din sud-estul Transilvaniei.*

— D. Negulici : *Comerțul Brașovului cu Dobrogea în sec. al XIX-lea.*

— D. Lucia Aramă : *Morile Dunării și Canalul Severin — Constantinopol.*

— P. Țurlea, D. Țurlea : *Un jurnal de călătorie în Dobrogea anului 1861.*

— A. Murat : *Un document inedit cu privire la dezvoltarea învățămîntului în Dobrogea (1863).*

— Gh. Dumitrașcu : *Realități politice și demografice nord-dobrogeane (1877—1878).*

— G. Lungu : *Aspecte ale activității Comisiei pentru delimitarea graniței Bulgariei cu Dobrogea după Congresul de la Berlin.*

— A. Marinescu : *Date de monografie asupra localității Techirghiol.*

— Z. Petru, S. Pârău : *Viața țărănimii din județul Tulcea la sfîrșitul sec. al XIX-lea.*

— N. Mihail : *Cîteva aspecte privind evoluția turistică a municipiului Constanța pînă la al doilea război mondial.*

— R. Ciuceanu : *Un proiect de tunel Borcea—Cernavodă, 1880.*

La discuții, P. I. Panait a făcut aprecieri generale asupra comunicărilor prezentate, arătînd că O. Cicanci a susținut o comunicare prețioasă atît pentru Dobrogea cît și pentru istoria întregii țări ; face referiri la comunicarea Minervei Nistor, care a identificat unele imobile importante din orașul Brașov ; apreciază apoi că Dorina Negulici a tratat în mod deosebit problema transhumanței.

O. Cicanci aduce completări la comunicarea sa și sugerează lui M. Nistor să nuanțeze atunci cînd vorbește de influența orientală.

A. Gheață apreciază comunicările ca fiind la obiect și sugerează lui Gh. Dumitrașcu să meargă în Bulgaria spre a cerceta manuscrisul lui Cilingurov.

La secția III : *Arheologia comunei primitive*, lucrările au fost conchise de Eugen Comșa.

S-au prezentat comunicările :

— F. Mogoșanu : *Unelte paleolitice pentru extragerea silexului dobrogean.*

— P. Hașotti : *Așezare aparținînd culturii Hamangia de la Medgidia — Satu Nou.*

— E. Comșa : *Piese de mobilier din epoca neolitică pe teritoriul României.*

— S. Marinescu-Bilcu : *Unele aspecte ale legăturilor dintre neoliticul românesc și culturile egeice și microasiatice.*

— Dan Monah : *Ipoteze cu privire la originea idolilor „en violon” din neo-eneoliticul românesc.*

— I. și E. Oberländer-Tirnovanu : *Așezarea neolitică de la Sa-richioi (jud. Tulcea).*

— M. Neagu : *Figurine zoo- și antropomorfe din epoca neolitică de la Dunărea de Jos.*

— N. Harțuche : *Considerații asupra rolului agriculturii neolitice gumelnițene în lumina descoperirilor de la Medgidia.*

— C. Secărin : *Considerații asupra metalurgiei bronzului din sud-estul Banatului.*

— A. Lászlo : *Unele probleme privind civilizația hallstattiană timpurie din spațiul est-carpatic și legăturile ei cu zona istro-pontică.*

— M. Gumă : *Cîteva observații privind grupele hallstattiene timpurii cu ceramică incizată și imprimată de pe teritoriul României.*

— M. Irimia : *Descoperiri arheologice recente la Gura Canliei, jud. Constanța.*

La discuții L. Roșu, subliniază importanța comunicării făcută de Fl. Mogoșanu prin aspectele noi pe care le prezintă. Se arată evoluția tehnică de la auchelean tîrziu la musterian și persistența acestui fenomen valabil și pentru Dobrogea. Cu această ocazie se demonstrează încă odată inconsistența folosirii exclusiv a metodei tipologice, fapt cu care este de acord și S. Marinescu-Bîlcu. L. Roșu a apreciat și originalitatea comunicării lui E. Comșa.

S. Marinescu-Bîlcu remarcă apoi comunicarea lui P. Hașotti, arătînd că se documentează cu această ocazie o așezare aparținînd culturii Hamangia, datată clar în faza veche. În continuare face referiri la faptul că microlitismul trebuie judecat și în funcție de climat, mediu, floră. Se subliniază ineditul și importanța comunicării lui N. Harțuche și amintește, pentru E. Comșa, că și în cultura Precucuteni există piese de mobilier. Se arată apoi că idoli „en violon” sînt specifici zonei cicladice și epocii bronzului, propunînd denumirea de „troieni” și faptul că aceste amulete (statuete) apar în diferitele culturi neolitice mai vechi sau mai noi, explicînd fenomene care apar independent.

D. Monah subliniază că la Drăgușani s-a descoperit un scaun care seamănă mai mult cu un tron, iar unele piese au o semnificație rituală. Demonstrează că a folosit termenul „en violon” numai pentru o ușurare a cercetării, el neîncercînd să pună semne de identitate sau sincronism între culturi depărtate în timp și spațiu.

La observațiile făcute, N. Harțuche arată că grupul *Sicleni* „nu are nimic comun cu Babadagul”, ci este din perioada premergătoare.

În încheiere, E. Comșa subliniază că epoca bronzului lipsește din comunicările prezentate și cere să se acorde o atenție sporită acesteia. Totodată se arată importanța deosebită pe care o au așezările neolitice de la Medgidia — Satu Nou și de la Sarichioi.

În după amiaza aceleiași zile a avut loc o vizită de lucru la Mangalia, unde s-a organizat o excursie cu toți participanții la sesiune. Joi, 8 noiembrie.

În secția I : *Arheologie și istorie clasică*, lucrările au fost conduse de prof. Ion Barnea.

Comunicări :

— Al. Popa : *Un interesant relief reprezentînd pe Jupiter în colecțiile Muzeului Ūnirii — Alba Iulia.*

— I. T. Dragomir : *Colecția arheologică dr. N. Macelariu donată Muzeului județean de istorie Galați.*

— I. Barnea : *Politica lui Constantin cel Mare la Dunărea de Jos.*

- V. Culică : *Zei și evocări de mituri greco-romane pe obiecte de plumb din teritoriul municipiului Durostorum.*
- M. Zahariade, A. Opoiț : *Fortificația romană târzie de la Topraichioi — 1979 ; raport preliminar.*
- M. Botzan : *Considerații asupra alimentării cu apă a orașelor cetăți Histria, Tomis și Callatis.*
- M. Comșa : *Grădinăritul în mileniul I e.n. pe teritoriul României.*
- V. Bilciurescu : *Considerații asupra iconografiei complexului rupestru de la Basarabi.*
- V. Teodorescu : *Podoabele tracice de aur de la Băicoi — Teleorman, mărturii ale relațiilor carpato-danubiano-pontice în epoca bronzului.*
- În secția II : *Istorie modernă și contemporană*, lucrările au fost conduse de cpt. rg. I Nicolae Petrescu și M. Badea.
- S-au prezentat comunicările :
- G. Borandă : *Școlile marinei în orașul Constanța în perioada 1898—1909.*
- A. Răducănescu : *Preocupări pentru lucrări de sistematizare a orașului Constanța la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. XX.*
- M. Luca : *Dobrogea în contextul politicii externe a României în perioada 1907—1912.*
- M. Ionescu : *Raportul de forțe și operațiunile militare desfășurate pe litoral în timpul insurecției din August 1944.*
- C. Atanasiu : *Mișcarea revoluționară a marinarilor români între anii 1918—1921.*
- C. Botoran : *Locul Dobrogei în politica militară a României în perioada interbelică (1919—1939).*
- M. Bălăbănescu : *Întreprinderea textilă „Dobrogeana“, emanație a legislației industriale protecționiste (1937—1944).*
- D. Pădureanu : *Procesul antifasciștilor dobrogeni din 1936, de la Constanța.*
- M. Badea : *Aspecte ale mișcării antifasciste din Dobrogea.*
- M. Moldoveanu : *Solidaritatea dobrogeană cu lupta poporului polonez împotriva agresiunii hitleriste la începutul celui de al doilea război mondial.*
- I. Calafeteanu : *Dobrogea în contextul relațiilor internaționale din vara anului 1940.*
- V. Ciorbea : *Aspecte ale relațiilor diplomatice româno-bulgare din anul 1940. Tratatul de la Craiova.*
- Cpt rg. I N. Petrescu : *Fapte de vitejie ale marinarilor români în acțiunile de dragaj pe Dunăre în timpul și după războiul antihitlerist.*
- A. Maria Diana : *Acțiuni ale muncitorilor constănțeni împotriva exploatării, a dictaturii militaro-fasciste și a războiului hitlerist (1940—1944).*
- La secția V : *Memorialistică și Muzeologie*, lucrările au fost conduse de F. Cruceru și L. Ștefănescu.
- Comunicări :
- I. Pitrescu : *Ornamentica pieselor decorative din interiorul locuințelor turco-tătare.*

— S. Opreanu : *Remus Opreanu — activitatea de înfăptuire a politicii de bună conviețuire între toți locuitorii Dobrogei indiferent de naționalitate.*

— Z. Covacef : *Pionieri ai culturii românești în Dobrogea — Ioan și Vasile Cotovu din Hîrșova.*

— I. Hristache-Panait și P. I. Panait : *Contribuții la cunoașterea începuturilor muzeografiei dobrogene.*

— I. Micu : *Momente din viața unei instituții de cultură constănețene — Muzeul regional al Dobrogei.*

— F. Cruțeru : *Începuturile muzeografiei de artă în Dobrogea.*

— D. Păuleanu : *Mișcarea artistică a Dobrogei după 1944.*

De la ora 12 a avut loc ședința plenară dedicată celui de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român. Prezidiul a fost constituit din Nicolae Constantin, Adrian Rădulescu și Gheorghe Crețu. Au rostit cuvântări omagiale A. Rădulescu și N. Constantin.

Comunicări festive :

— G. Crețu : *Contribuția creatoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu la dezvoltarea concepției privind locul și rolul P.C.R. în societatea socialistă.*

— S. Lascu : *Realizări istorice obținute de județul Constanța în pragul celui de-al XII-lea Congres al P.C.R.*

— D. I. Pădureanu : *Rezolvarea problemei naționale, una din marile realizări istorice ale P.C.R.*

Lucrările sesiunii, încheiate în sala de recepție a Muzeului de istorie națională și arheologie Constanța, au întrunit participări numeroase, în special un larg public auditor din cuprinsul municipiului, alcătuit din profesori, reprezentanți ai cercurilor literare sau arheologice, presă, radio, televiziune etc. Întreaga asistență a ovaționat și apreciat evenimentele sărbătorite : Congresul al XII-lea al P.C.R. și Centenarul muzeului, acesta din urmă constituind o manifestare unică, prestigioasă, de natură să marcheze valoarea testimonială a Dobrogei, în contextul istoriei românești, la 100 de ani de la dobîndirea Independenței naționale și de stat a României.

C. CHERA-MĂRGINEANU

ERATA

la pag.	rîndul	înloc de	se va citi
15	13 de jos	profitului	profilului
18	15 de sus	Daicovici	Daicoviciu
19	17 de sus	viitorului. Veacul	viitorului, veacul
32	23 de sus	meninînd	mentionînd
39	16 de sus	menținerea	menționarea
52	28 de sus	Cirș	Criș
55	4 de jos	fals	falls
60	20 de sus	sincromă	sincronă
62	2 de jos	Behachtungen	Betrachtungen
63	14 de jos	Trojanischer	Trojanische
71	9 de jos	nota 44	nota 45
84	2 de sus	nota 115	nota 135
86	19 de sus	Под	Под
89	14 de jos	nord-vest	sud-vest
104	11 de jos	220-283 î.e.n.	220-183 î.e.n.
130	1 de sus	producători	eponimi
171	20 de sus	unui unghi	un unghi
173	13 de sus	nota 81	nota 18
249	1 de jos	$\chi(\rho\lambda\tau\delta\sigma)$	$\chi(\rho\sigma\tau\delta\sigma)$
288		figura invers	
296	7 de sus	nota 12	nota 21
296	1 de jos	nota 03	nota 30
298	10 de sus	culturii	cultului
315	25 de jos	fugativ	fugavit
360	7 de sus	Suruș	Surus
371	5 de sus	Custurea	Custorea
376	3 de sus	Opoit	Opoit